

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-341-5-2>

**THE JOURNALISTIC MATERIAL «NESTOR NYZHANKIVSKYI»
BY VASYL BARVINSKYI: THE SOURCE SCIENCE ASPECT**

**ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ «НЕСТОР
НИЖАНКІВСЬКИЙ» ВАСИЛЯ БАРВІНСЬКОГО:
ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ**

Molchko U. B. Молчко У. Б.

*Associated Professor,
Postgraduate*

*Educational and Scientific Institute of Arts
of Vasyl Stefanyk Precarpathian National
University*

*Ivano-Frankivsk, Ukraine
Associated Professor at the Science Musical
Sciagraphy and Pianoforte Department,
Ivan Franko Drohobych State Pedagogical
University
Drohobych, Ukraine*

*доцент,
аспірант*

*Навчально-науковий інститут мистецтв
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника*

*м. Івано-Франківськ, Україна
доцент кафедри музично-теоретичних
дисциплін та інструментальної
підготовки
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка
м. Дрогобич, Україна*

Наше сьогодні ставить перед суспільною громадськістю виклики щодо подальшого переосмислення ролі національних культурних еліт, тому на перше місце виходить «...затребуваність індивідуалізованого людиновимірною маркеру культури» [10, с. 9]. Враховуючи пам'ятевий аспект культурології, за допомогою котрого й твориться «...історія особистостей» [10, с. 9]. Власне до таких знакових постатей належать корифеї української музики ХХ століття – періоду суспільно-історичних змін та становлення професіоналізації в мистецькій царині.

Публіцистичні матеріали, а саме, статті біографічного змісту, що присвячені життєтворчостям видатних культурно-освітніх діячів, поглиблюють сучасну гуманітаристику, тому розгляд їх є актуальним у нашому часі. До таких вартісних джерелознавчих документів належить пресодрук «Нестор Нижанківський» [1, с. 7–9] Василя Барвінського. Допис був опублікований на сторінках галицького часопису «Наші Дні» у 1942 році.

Варто зазначити багаторічну творчу співпрацю обох знакових постатей, ювілейні дати яких відзначає українська громадськість в 2023 році, а саме 130 років від дня народження Нестора Нижанківського та 135 років від дня народження Василя Барвінського. Будучи ректором Вищого музичного інституту імені М. Лисенка, В. Барвінський посприяв отриманню педагогічної роботи у згаданому навчальному закладі в

1929 році, що дало можливість повернутися Н. Нижанківському в Східну Галичину, влитися в когорту творців національного мистецтва у Львові та своєю культурно-освітньою, громадською діяльністю підняти українську музику на європейський щабель. Віддаючи шану В. Барвінському, митець присвятив композиторові і його доробку низку пресодруків, зокрема: «Василь Барвінський (з нагоди 30-ліття композиторської діяльності)» [6, с. 105–107], «X. Симфонічний концерт. 19. IV. 1938» [7, с. 4], «3 концертної зали» [8, с. 6], «Три стрічі» [9, с. 3], «III. Ювілейний концерт з творів Василя Барвінського. 10. XII. 1938 р.» [5, с. 4]

Публікація В. Барвінського «Нестор Нижанківський» присвячена життєтворчості одного з фундаторів нашої національної культури, який «...боровся <...> за ствердження високих мистецьких ідеалів» [3, с. 28] та поставав як захисник «...високого професіоналізму в українській музиці» [2, с. 4].

Викладений в пресодруці В. Барвінським багатий біографічний та аналітичний матеріал про Н. Нижанківського дозволяє зачистити його до різновиду журналістського твору статті, яка є одним з «...найбільших масштабних та глибоких жанрів» [4, с. 97].

Публіцист з перших рядків вказує читачеві на Н. Нижанківського як знакову постать в музичній культурі. Характеризуючи його геніальність, наголошує на вроджене унікальне ество композитора, яке було в ньому «...не в якомусь неокресленому пливкому стані, а мало вже своє виразне творче оформлення; що існувало майже закінченим і ждало тільки закріплення на нотному папері» [1, с. 7].

Автор відзначає важливі події в житті Н. Нижанківського, які вплинули на його мистецьке становлення. Це, насамперед, сильна музична індивідуальність його батька, о. О. Нижанківського, а також фахові студії у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка, Львівському університеті в інституті музикології, Віденському університеті, Віденській музичній академії, Містровській школі Празької академії мистецтва. Публіцист наголошує на тогочасній великій концертній діяльності галицького піаніста-концертмейстера зі скрипалем Романом Придаткевичем та віолончелістом Богданом Бережницьким, які старалися «...познайомити й німецькі музичні кола (Відня – У. М.) і ширший загал з новішими досягненнями української творчості» [1, с. 7]. Цей факт характеризує його як амбасадора, котрий презентував нашу культуру в іншомовному середовищі.

Пресодрук проливає світло на творчі та дружні взаємини обох митців. Розуміючи важливість народнопісенної основи в композиторському доробку Н. Нижанківського, львівський критик зазначає, що спонукав його до продовження навчання у празького

професора Вітезслава Новака, який «...у своїх учнів клав великий натиск на національний стиль, спертий на фольклорі даного народу» [1, с. 8]. Власне це проявилось вже в Тріо е-moll для фортепіано, скрипки та віолончелі, котре «...є одним з найкращих творів української камерної літератури та доказом незвичайно високої композиторської техніки» [1, с. 8].

Автор наголошує читачам на значенні композиторського доробку галицького митця, професійна якість якого «...запевнює йому (Н. Нижанківському – У. М.) в історії української музики одне з визначних місць і записану золотими буквами сторінку його творчості й загально-музичної діяльності» [1, с. 8]

Даючи фахову оцінку композиторській творчості Н. Нижанківського, життєписний пресодрук В. Барвінського поглиблює аналітичні аспекти статті. Автор з музикознавчої сторони характеризує всі ділянки його мистецького доробку, подає назви творів, чим поглиблює фактологічне наповнення газетного матеріалу. На перше місце публіцист ставить фортепіанну творчість, оскільки тут числиться найбільша кількість різножанрових п'єс: «...це кілька фуг: прелюдія та fuga на народню тему, форт.(епіанні – У. М.) варіяції, “Мала Сюїта” – твір чисто суб'єктивного автобіографічного характеру; концертна коломийка, інтермеццо та альбом творів для молоді, що був першою такого роду збіркою в Галичині» [1, с. 8].

Хорова творчість Н. Нижанківського, на думку В. Барвінського, є технічно складною, оскільки ці музичні речі «...вимагають добре школеного і багаточисельного складу хору» [1, с. 8]. До них належать «Галочка» (слова М. Обідного), Наймит» (слова І. Франка), «Був май» (слова Б. Лепкого) та «Радуйся Маріє» (слова Ю. Федьковича)¹.

Щодо камерно-вокального доробку, солоспіви Н. Нижанківського написані «...з великим зрозумінням для вимог і можливостей людського голосу, при чому фортепіановий супровід є рівнорядним, а часто домінуючим виразовим засобом» [1, с. 8]. Публіцист виокремлює композиції «Засумуй термбіто» (слова Р. Купчинського), «Жита» (слова Олександра Олесья), «Ти любчику за горою» (слова Уляни Кравченко), «Поклін тобі, зів'яла квітко» (слова І. Франка).

Оригінальною сторінкою спадщини Н. Нижанківського, на думку В. Барвінського, є симфонічні композиції («Полонез», «Похоронний марш», «Марш» на народні теми для духового оркестру, музика до театральної п'єси «Кирка з Льолею» [1, с. 8]). Зокрема, «...його прекрасний похоронний марш, незвичайно глибокий у задумі, викликує

---

¹ Два останні твори не збереглися.

у слухачів просто потрясаюче враження» [1, с. 8], – підкреслює критик виразну художньо-змістову наповненість творів як провідну рису композиторської сфери.

В. Барвінський різноаспектно представляє багатогранність постаті Н. Нижанківського, яка проявилася в концертній практиці як визначного піаніста-акомпаніатора, педагогічній роботі у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка, публіцистичній праці, діяльності СУПРОМу та в мистецькому захопленні фотосправою. Він змальовує його людські родинні якості пишучи, що «...поза зверхньою, нераз поволокою деякої різкості у поведінці, під шорсткістю, крилося, справді, щиро-українське золоте серце» [1, с. 9].

Отож, стаття «Нестор Нижанківський» В. Барвінського представляє митця як цілісно-унікальну особистість, у якій кристалізувався високий професіоналізм з чіткою національно-громадянською позицією. Зафіксований багатоаспектний життєвотворчий матеріал про українського композитора констатує незатертий його слід в історії нашого мистецтва. Пресодрок є добрим науковим підґрунтям для дослідження творчої біографії Н. Нижанківського як культурної моделі презентації універсальної мистецької особистості ХХ століття.

Література:

1. Барвінський В. Нестор Нижанківський. *Наші Дні*. 1942. Січень. С. 7–9.
2. Булка Ю. Нестор Нижанківський: Життя і творчість. Львів ; Нью-Йорк: В-во М. П. Коць, 1997. 63 с.
3. Булка Ю. Нестор Нижанківський. Київ: Музична Україна, 1972. 39 с.
4. Зінькевич О., Чекан Ю. Музична критика: теорія та методика: навчальний посібник. Чернівці: Книги–XXI, 2007. 424 с.
5. Нениж. [Нестор Нижакіський]. III. Ювілейний концерт з творів Василя Барвінського. 10. XII. 1938 р. *Українські Вісти*. 1939. Ч. 3(292). С. 4.
6. Нижанківський Н. Василь Барвінський (з нагоди 30-ліття композиторської діяльності). *Життя і Знання*. 1938. Ч. 4(127). С. 105–107.
7. Нижанківський Н. Х. Симфонічний концерт. 19. IV. 1938. *Українські Вісти*. 1938. Ч. 90(716). С. 4.
8. Нижанківський Н. З концертової залі. *Українські Вісти*. 1938. Ч. 84(611). С. 6.
9. Нижанківський Н. Три стрічі. *Українські Вісти*. 1938. Ч. 37(664). С. 3.
10. Тимошенко М. Моделі конструювання біографії в контексті неокласичного дискурсу. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. 2020. № 4 (49). С. 8–20.